

Bijlage

Jurisprudentie 2009 Europees Hof voor de Rechten van de Mens

I. Inleiding

Onderstaand volgen algemene gegevens met betrekking tot Nederlandse zaken in het jaar 2009 (Deel II), samenvattingen van uitspraken (*judgments*) van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: "het Hof") in zaken tegen Nederland uit dat jaar (Deel III), alsmede een opsomming van Nederlandse zaken waarin het Hof in 2009 beslissingen (*decisions*) tot niet-ontvankelijkheid of tot schrapping van de rol nam (Deel IV). Vervolgens is een lijst van Nederlandse zaken opgenomen die op de agenda staan van het Comité van Ministers van de Raad van Europa in het kader van het toezicht van dat Comité op de tenuitvoerlegging van Hofuitspraken op grond van artikel 46, tweede lid, van het EVRM (Deel V). Ten slotte is een overzicht toegevoegd van in 2009 genomen maatregelen tot tenuitvoerlegging van Hofuitspraken die dateren van vóór dat jaar (Deel M). Uitspraken en beslissingen zijn steeds gerangschikt naar datum en zijn alle te vinden op de website van het Hof, www.echr.coe.int.

II. Algemene gegevens met betrekking tot Nederlandse zaken¹

In het jaar 2009 werden door het Hof met betrekking tot klachten tegen Nederland

- 682 nieuwe verzoekschriften ontvangen (2008: 526);
- 271 verzoekschriften niet-ontvankelijk verklaard en/of van de rol geschrapt (2008: 334);
- 2 verzoekschriften ontvankelijk verklaard (2008: 2);
- 81 verzoekschriften aan de Regering ter kennis gebracht (2008: 42), en
- 4 uitspraken gedaan (2008: 1).

Het aantal aanhangige verzoekschriften in Nederlandse zaken bedroeg

- 547 op 1 januari 2009 en
- 807 op 31 december 2009.

Voorts zijn in 2009 door het Hof 187 verzoeken tot het treffen van een voorlopige maatregel op grond van Regel 39 van de Procedureregels van het Hof ontvangen (2008: 42), waarvan er

- 76 zijn afgewezen (2008: 33);
- 75 zijn toegewezen en aan de Regering ter kennis gebracht (2008: 9)².

III. Uitspraken (*judgments*) in zaken tegen Nederland

Ibrahim Mohamed (1872/04), 10 maart

Klager is van Somalische nationaliteit. Hij stelt dat de verplichting om Nederland te verlaten teneinde een machtiging tot voorlopig verblijf aan te vragen in zijn land van herkomst, in strijd is met zijn recht op familieleven als bedoeld in artikel 8 EVRM. Tijdens zijn asielprocedure in Nederland heeft klager een gezin gesticht en een verblijfsvergunning aangevraagd om bij zijn gezin te kunnen blijven; dit verzoek is geweigerd omdat klager niet in het bezit was van een machtiging tot voorlopig verblijf. Klager heeft tijdens de procedure voor het Hof alsnog een verblijfsvergunning verkregen op grond van het categoriaal beschermingsbeleid Somalië. Dat deze verlening niet in verband staat met de uitoefening van het recht op familie- en gezinsleven als bedoeld in artikel 8 EVRM doet er niet aan af dat

¹ Cijfermateriaal met betrekking tot alle lidstaten van de Raad van Europa is te vinden in de *Survey of Activities 2009* van de griffie van het Hof.

² Het totaal aantal ingediende verzoeken is groter dan de optelsom van deze beide categorieën omdat een aantal verzoeken is ingetrokken, buiten het bestek van Regel 39 viel, te laat was ingediend of in 2010 is beslist.

klager hiermee feitelijk in staat wordt gesteld dit recht uit te oefenen. Om deze reden schrapt het Hof de zaak van de rol. Omdat de klacht reeds in 2005 ontvankelijk is verklaard, is deze uitspraak bij wijze van 'judgment' gedaan.

Said Botan (1869/04), 10 maart

Voor zover relevant zijn de feiten en de Hofuitspraak in deze zaak identiek aan de bovengenoemde zaak Ibrahim Mohamed.

Poppe (32271/04), 24 maart

Klager stelt dat zijn recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1, EVRM is geschonden, omdat twee van de rechters die hem veroordeelden, eerder hadden opgetreden in zaken waarin een aantal medeverdachten waren veroordeeld. In die uitspraken was vastgesteld dat klager betrokken was geweest bij de feiten waarvoor hij vervolgens zelf werd veroordeeld. Klager stelt dat door deze betrokkenheid genoemde rechters niet onpartijdig zijn. Het Hof is van mening dat, hoewel klager in de andere zaken als betrokkene was genoemd, daarbij ten aanzien van klager niet is geoordeeld over de schuldvraag. De betrokkenheid van klager wordt niet nader gekwalificeerd. Om deze reden oordeelt het Hof dat er geen schending van artikel 6 lid 1, EVRM heeft plaatsgevonden. In een *dissenting opinion* stelt rechter Gyulumyan het niet eens te zijn met de meerderheid, waar deze stelt dat klager slechts 'in passing' werd genoemd in de andere uitspraken.

Sanoma Uitgevers BV (38224/03), 31 maart

Sanoma stelt dat zijn rechten onder artikel 10 EVRM zijn geschonden, doordat het bedrijf door het Openbaar Ministerie verplicht werd foto's van deelnemers aan een illegale straatrace vrij te geven terwijl aan deze deelnemers geheimhouding was beloofd. Overhandiging van het fotomateriaal werd noodzakelijk geacht in verband met een strafrechtelijk onderzoek naar ramkraken. Het Hof stelt vast dat de inbreuk een wettelijke grondslag heeft in artikel 96a Wetboek van Strafvordering en dat er een legitiem doel is in het voorkomen van misdaden. Ingaande op de vraag of de inbreuk noodzakelijk was in een democratische samenleving is het Hof enerzijds kritisch op de gevolgde procedure, maar oordeelt het ten slotte dat de door de autoriteiten in casu toegepaste balans van belangen geen schending van artikel 10 EVRM oplevert. In een *dissenting opinion* wijzen rechters Power, Gyulumyan en Ziemele erop dat de bescherming van journalistieke bronnen een van de hoekstenen van de persvrijheid is. De taak van de journalistiek als 'publieke waakhond' wordt in hun visie bedreigd door deze uitspraak. Op verzoek van de klagende partij is de zaak inmiddels aan de Grote Kamer van het Hof voorgelegd. Uitspraak wordt verwacht in 2010.

IV. Beslissingen (*decisions*) tot niet-ontvankelijkheid en schrapping van de rol in zaken tegen Nederland³

Niet-ontvankelijk

Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A.	13645/05	20 januari (kmr)
W.	20689/08	20 januari (kmr)
ANGELIQUE POST	21727/08	20 januari (kmr)
ESMAIL NARENJI HAGHIGHI	38165/07	14 april (kmr)
GALIC	22617/07	9 juni (kmr)
BLAGOJEVIC	49032/07	9 juni (kmr)
BEYGO (v. 46 RvE-lidstaten)	36099/06	16 juni (kmr)
MOHAMMED SHEKALE	54238/07	16 juni (cte)

³ Uit het veel omvangrijkere aantal beslissingen tot niet-ontvankelijkheid en schrapping van de rol in zaken tegen Nederland (zie Deel II) betreft het hier uitsluitend beslissingen die zijn gemotiveerd door een Kamer van het Hof (kmr), dan wel ongemotiveerde beslissingen van een Comité van drie rechters (cte) of alleenzittende rechter (*single judge formation*; sjf) naar aanleiding van klachten waarvan de Regering op de hoogte was gesteld.

HARUTIOENYAN E.A.	43700/07	1 september (kmr)
"BLONDJE "	7245/09	15 september (kmr)
VAN MELLE E.A.	19221/08	29 september (kmr)
STICHTING VOOR EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS ZADKINE	34865/07	29 september (kmr)
DOS SANTOS	3289/08	6 oktober (cte)
BERHE (deels niet ontv., deels geschrap)	51830/08	6 oktober (sjf)
BINGÖL (deels ontv., deels niet ontv.)	18450/07	13 oktober (kmr)
O.	37755/06	17 november (kmr)

Geschrap van de rol

SARALIJEV & MOVSAROVA	7094/05	13 januari (cte)
VOORHUIS	28692/06	3 maart (kmr)
ÖZER	35898/08	5 mei (cte)
BELEWAL	9258/07	12 mei (kmr)
SAFAHANI LANGEROUDI & ZENDEH DEL	44092/05	9 juni (kmr)
OSMAN SULEIMAN MAHMOUD ABDULLAH	9583/06	16 juni (kmr)
MOL	10470/07	16 juni (kmr)
AL SAMARAI	32228/09	19 juni (ingetrokken)
MESIC E.A.	23208/05	30 juni (kmr)
VAN HOUT	20500/07	30 juni (kmr)
TUBAJIKA	6864/06	30 juni (kmr)
LAKOMY	42179/08	1 september (cte)
YARLIKAYA	510/09	1 september (cte)
MIZRAK & MIZRAK	47136/07	1 september (cte)
AKHTAR	43182/08	6 oktober (sjf)
KASSAR (ook tegen Griekenland)	32746/09	6 oktober (kmr)
BERHE (deels niet ontv, deels geschrap)	51830/08	6 oktober (sjf)
RAHMAAN	30189/09	13 oktober (cte)
JOMANDAY	31893/05	20 oktober (kmr)
SAMBURKAN	44335/08	15 december (sjf)

V. Uitspraken in zaken tegen Nederland die geagendeerd zijn door het Comité van Ministers in het kader van het toezicht op grond van Artikel 46, tweede lid, EVRM

In zaken voorzien van een * is het inhoudelijk toezicht op de tenuitvoerlegging afgerond, maar moet door het secretariaat van het Comité van Ministers nog een afsluitende resolutie worden voorbereid.

A.B.*	37328/97	29 januari 2002
VISSER*	26668/95	14 februari 2002
MEULENDIJKS*	34549/97	14 mei 2002
GÖCER*	51392/99	3 oktober 2002
VENEMA*	35731/97	17 december 2002
BEUMER*	48086/99	29 juli 2003
DOERGA	50210/99	27 april 2004
MORSINK	48865/99	11 mei 2004
BRAND	49902/99	11 mei 2004
LEBBINK*	45582/99	1 juni 2004
DEL LATTE *	44760/98	9 november 2004
MARPA ZEELAND B.V. e.a.*	46300/99	9 november 2004
NAKACH*	5379/02	30 juni 2005
SAID*	2345/02	5 juli 2005
MATHEW	24919/03	29 september 2005
VAN HOUTEN*	25149/03	29 september 2005
SCHENKEL*	62015/00	27 oktober 2005

BOCOS-CUESTA*	54789/00	10 november 2005
TUQUABO -TEKLE	60665/00	1 december 2005
SEZEN *	50252/99	31 januari 2006
RODRIGUES DA SILVA & HOOGKAMER*	50435/99	31 januari 2006
VERAART *	10807/04	30 november 2006
SALAH SHEEKH	1948/04	11 januari 2007
GEERINGS	30810/03	1 maart 2007
RAMSAHAI	52391/99	15 mei 2007
VAN VONDEL	38258/03	25 oktober 2007
VOSKUIL	64752/01	22 november 2007

VI. In 2009 genomen maatregelen tot tenuitvoerlegging van eerdere uitspraken

Uitspraken in zaken tegen Nederland

DOERGA, 27 april 2004, zaak nr. 50210/99

In onderhavige zaak kwam het Hof tot een schending van het privé-leven van klager als bedoeld in artikel 8 EVRM. Klager, gedetineerd in 'de Marwei', had de politie een valse tip gegeven over een op handen zijnde vluchtpoging van medege-detineerden. Naar aanleiding daarvan werden zijn telefoongesprekken vanaf dat moment op band opgenomen. De opnames werden bewaard en later gebruikt als bewijs van een strafbaar feit, waarvoor klager werd veroordeeld. Het Hof constateert dat het opnemen van telefoongesprekken ten tijde van de feiten van de zaak was gebaseerd op het huishoudelijk reglement van 'de Marwei'. Dat reglement bepaalde onder meer dat opgenomen telefoongesprekken na afluisteren onmiddellijk dienden te worden gewist. Uit het feit dat in casu deze regel niet verhinderde dat de opnames nog geruime tijd bewaard bleven en konden worden gebruikt als bewijs in een strafprocedure, leidt het Hof af dat de regelgeving de vereiste voorzienbaarheid ontbeert, waarmee deze niet voldoet aan de voorwaarden die een inbreuk op het recht op privé-leven, als bedoeld in artikel 8 lid 2 EVRM, kunnen rechtvaardigen. Bij de consultatieronde betreffende de opgestelde Algemene Maatregel van Bestuur Toezicht telefoongesprekken in justitiële inrichtingen bleek dat deze AMvB een meer expliciete wettelijke grondslag behoefde. Daarin is inmiddels voorzien met de Wet van 12 juni 2009 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, Wetboek van Strafvordering en enkele aanverwante wetten in verband met de strafbaarstelling van het deelnemen en meewerken aan training voor terrorisme, uitbreiding van de mogelijkheden tot ontzetting uit het beroep als bijkomende straf en enkele andere wijzigingen (Stb. 2009, 245). De AMvB is nog in voorbereiding.

TUQUABO-TEKLE, 1 december 2005, zaak nr. 60665/00

In deze zaak constateerde het Hof een schending van het recht op familie- en gezinsleven als bedoeld in artikel 8 EVRM, als gevolg van de weigering van de regering om de in Eritrea verblijvende, vijftienjarige dochter van klagster verblijf bij haar familie in Nederland toe te staan. Zoals eerder gemeld is het beleid inmiddels aangepast aan deze uitspraak. Aan de gemachtigde van klagster is bericht dat indien de dochter van klagster zich tot de ambassade wendt, een machtiging tot voorlopig verblijf zal worden verstrekt⁴.

VOSKUIL, 22 november 2007, zaak nr. 64752/01

Deze zaak betrof een ongerechtvaardigde inmenging in de vrijheid van meningsuiting van klager, een journalist, die in de geschreven pers kritisch berichtte over politieonderzoek en -optreden naar aanleiding van wapensmokkel. Als gevolg van de berichtgeving was klager als getuige opgeroepen in de strafzaak tegen de van wapensmokkel verdachte personen in september 2000. Omdat hij zijn bronnen niet wenste prijs te geven is hij gedurende zeventien dagen op last van de rechtbank gegijzeld. Het Hof zag daarin een schending van artikel 10

⁴ Inmiddels is bekend dat de dochter van klagster zich in februari 2010 heeft gewend tot de Nederlandse ambassade in Khartoum (Soedan). Door de ambassade is haar een laissez-passer en een visum verstrekt, waarna zij naar Nederland is gereisd..

EVRM. Naar aanleiding van deze zaak heeft de minister van Justitie een wetsvoorstel ter regulering van het recht op bronbescherming bij vrije nieuwsgaring opgesteld⁵.

VAN VONDEL, 25 oktober 2007, zaak nr. 38258/03

Deze zaak betrof schending van het recht op respect voor het privéleven en correspondentie van klager, een voormalig politieagent, vanwege het afluisteren van telefoongesprekken tussen klager en een derde persoon door middel van opnameapparatuur die de politie deze derde persoon ter beschikking had gesteld. Deze opnamen waren gebruikt bij de vervolging van klager wegens het plegen van meened bij verhoren van de parlementaire enquêtecommissie naar aanleiding van de IRT-affaire. Het Hof concludeerde tot een schending van artikel 8 EVRM. De uitspraak van het Hof is opgenomen in het Handboek bijzondere opsporingsbevoegdheden, waarmee beoogd is dat politieambtenaren van de uitspraak op de hoogte zijn en een dergelijke handelwijze in de toekomst kan worden voorkomen. Voorts is vastgesteld dat de opnamen niet langer deel uitmaken van het dossier van klager. Bij uitspraak van 10 februari 2009 heeft de Hoge Raad na een verzoek om herziening, met het oog op de uitspraak van het Hof, de hoogte van de aan klager opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraf verminderd van drie naar twee maanden.

Uitspraken in zaken tegen andere landen

SALDUZ v. Turkije, 27 november 2008 (Grand Chamber), zaak nr. 36391/02 en PANOVITS v. Cyprus, 11 december 2008, zaak nr. 4268/04

In deze uitspraken heeft het Hof geconcludeerd tot een schending van artikel 6, derde lid, onder c, van het EVRM omdat de klagers, die op dat moment minderjarig waren, geen toegang tot een raadsman hadden gehad voorafgaand aan de politieverhoren, waarin zij belastende verklaringen aflegden.⁶ Op 30 juni 2009 heeft de Hoge Raad enkele arresten gewezen inzake de uitleg van deze uitspraken en de reikwijdte van artikel 6, derde lid, onder c, van het EVRM. Bij brief van 15 december 2009 heeft de minister van Justitie de Tweede Kamer bericht over de gevolgen van deze arresten en de uitwerking daarvan in regelingen van het College van procureurs-generaal en de Raden voor de rechtsbijstand.⁷ Daarin is onder meer aangegeven dat een conceptaanwijzing van het College van procureurs-generaal is opgesteld die naar verwachting op 1 april 2010 in werking zal treden. In deze conceptaanwijzing wordt voor de aangehouden verdachte de mogelijkheid van een consult van dertig minuten door een raadsman geïntroduceerd, zonder dat daarvoor inverzekeringstelling noodzakelijk is. Voorts heeft de minister van Justitie in voornoemde brief zijn streven bevestigd om in 2010 een conceptwetsvoorstel inzake de bijstand van een verdachte door een raadsman in procedure te brengen.

⁵ De ministerraad heeft inmiddels ingestemd met het wetsvoorstel, waarna het ter advisering aan de Raad van State is gezonden.

⁶ Zie voor een uitgebreide samenvatting van deze uitspraken de brief van de minister van Justitie van 15 april 2009, Kamerstukken II 2008-2009, 31 700 VI, nr. 117).

⁷ Kamerstukken II 2009/2010, 32 123 VI, 77.